

РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 593/2008 на ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА**от 17 юни 2008 година****относно приложимото право към договорни задължения (Рим I)**

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за създаване на Европейската общност, и по-специално член 61, буква в) и член 67, параграф 5, второ тире от него,

като взеха предвид предложението на Комисията,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет ⁽¹⁾,

в съответствие с процедурата, предвидена в член 251 от Договора ⁽²⁾,

като имат предвид, че:

- (1) Общността си е поставила за цел да поддържа и развива пространство на свобода, сигурност и правосъдие. За постепенното установяване на такова пространство Общността следва да приеме мерки в областта на съдебното сътрудничество по гражданскоправни въпроси с трансгранично значение с обхват, необходим за правилното функциониране на вътрешния пазар.
- (2) Съгласно разпоредбите на член 65, буква б) от Договора тези мерки следва да включват насърчаване на съвместимостта на приложимите в държавите-членки норми относно сътолкновението на закони и на юрисдикции.
- (3) На своята среща в Тампере от 15 и 16 октомври 1999 г. Европейският съвет потвърди принципа на взаимно признаване на съдебни и други решения на органите на съдебната власт като основен стълб в областта на съдебното сътрудничество по гражданскоправни въпроси и прикани Съвета и Комисията да приемат програма от мерки за прилагане на този принцип.
- (4) На 30 ноември 2000 г. Съветът прие съвместна програма на Комисията и Съвета от мерки за прилагане на принципа на взаимно признаване на решения по граждански и търговски дела ⁽³⁾. Програмата определя мерки, свързани с хармонизирането на сътолковителни норми, които улесняват взаимното признаване на съдебни решения.
- (5) Програмата от Хага ⁽⁴⁾, приета от Европейския съвет на 5 ноември 2004 г., призова да продължи усилената работа в областта на сътолковителните норми в областта на договорните задължения („Рим I“).

(6) Правилното функциониране на вътрешния пазар поражда необходимостта сътолковителните норми в държавите-членки да препращат към едно и също национално право, без оглед на държавата на съда, в който е подаден искът, за да се подобрят предвидимостта на изхода на спора, сигурността по отношение на приложимото право и свободното движение на съдебни решения.

(7) Предметът и разпоредбите на настоящия регламент следва да са в съответствие с Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела ⁽⁵⁾ („Брюксел I“) и Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“) ⁽⁶⁾.

(8) Семейните отношения следва да обхващат произход, брак, родство по сватовство и по сребрена линия. Позоваването в член 1, параграф 2 на отношения, имащи последици, сходни на брак, и други семейни отношения следва да се тълкува в съответствие с правото на държавата-членка, в която се намира сезираният съд.

(9) Задълженията по менителници, чекове, записи на заповед и други прехвърляеми инструменти следва също така да обхващат и товарителници, доколкото задълженията по товарителницата произтичат от прехвърляемия ѝ характер.

(10) Задълженията, които произтичат от делови отношения, предхождащи сключването на договора, са обхванати от член 12 от Регламент (ЕО) № 864/2007. Поради това тези задължения следва да бъдат изключени от обхвата на настоящия регламент.

(11) Свободата на страните да избират приложимото право следва да е един от основните принципи на системата от сътолковителни норми в материята на договорните задължения.

(12) Споразумение между страните за предоставяне на изключителна компетентност на едно или повече съдилища или правораздавателни органи на държава-членка за разрешаване на спорове, свързани с договора, следва да бъде един от факторите, които да се вземат предвид при установяване дали изборът на право е бил ясно определен.

(13) Настоящият регламент не изключва възможността страните да включат в техния договор позоваване на недържавен източник на право или международна конвенция.

⁽¹⁾ ОВ С 318, 23.12.2006 г., стр. 56.

⁽²⁾ Становище на Европейския парламент от 29 ноември 2007 г. (все още непубликувано в Официален вестник) и решение на Съвета от 5 юни 2008 г.

⁽³⁾ ОВ С 12, 15.1.2001 г., стр. 1.

⁽⁴⁾ ОВ С 53, 3.3.2005 г., стр. 1.

⁽⁵⁾ ОВ L 12, 16.1.2001 г., стр. 1. Регламент, последно изменен с Регламент (ЕО) № 1791/2006 (ОВ L 363, 20.12.2006 г., стр. 1).

⁽⁶⁾ ОВ L 199, 31.7.2007 г., стр. 40.

- (14) Ако Общността приеме, в подходящ правен акт, материалноправни норми за договорите, включително стандартни клаузи и условия, този акт може да предвиди възможност страните да изберат да прилагат тези норми.
- (15) Когато е направен избор на право и всички други елементи, относими към ситуацията, се намират в държава, различна от държавата, чието право е избрано, изборът на право не следва да засяга прилагането на онези разпоредби на правото на тази държава, които не могат да бъдат отклонени чрез споразумение. Това правило следва да се прилага независимо дали заедно с избора на право е направен и избор на съд или правоприлагащ орган. Като има предвид, че не се предвижда съществена промяна в сравнение с член 3, параграф 3 от Конвенцията от 1980 г. за приложимото право към договорните задължения ⁽¹⁾ („Римската конвенция“), текстът на настоящия регламент се привежда, доколкото е възможно, в съответствие с член 14 от Регламент (ЕО) № 864/2007.
- (16) За да се допринесе за постигането на правна сигурност в европейското пространство на правосъдие, която е общата цел на настоящия регламент, сътълковителните норми следва да бъдат с висока степен на предвидимост. Съдилищата, обаче, следва да запазят известна възможност за прещенка при определяне на правото, което е най-тясно свързано със ситуацията.
- (17) Що се отнася до приложимото право при липса на избор, понятието за „предоставяне на услуги“ и „продажба на стоки“ следва да се тълкува по същия начин, както при прилагането на член 5 от Регламент (ЕО) № 44/2001, доколкото продажбата на стоки и предоставянето на услуги попадат в приложното поле на посочения регламент. Въпреки че договорите за франчайз и дистрибуция са договори за услуги, те са предмет на специални норми.
- (18) Що се отнася до приложимото право при липса на избор, многостранни системи следва да са онези системи, в рамките на които се извършва търговия, такива като регулирани пазари и многостранни търговски системи, според предвиденото в член 4 от Директива 2004/39/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 година относно пазарите на финансови инструменти ⁽²⁾, независимо дали те разчитат на основен контрагент или не.
- (19) При липсата на избор на право приложимото право следва да се определя в съответствие с нормата, предвидена за конкретния вид договор. Когато договорът не може да бъде квалифициран като един от конкретно определените видове или когато елементите му попадат в обхвата на повече от един от конкретно определените видове, договорът следва да се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на страната, която дължи характерната за договора престация. В случай на договор, състоящ се от съвкупност от права и задължения, които могат да се квалифицират като попадащи в обхвата на повече от един от конкретно определените видове договори, характерната за договора престация следва да се определи с оглед на центъра на тежестта на договора.
- (20) Когато договорът е явно по-тясно свързан с държава, различна от посочената в член 4, параграф 1 или 2, „клаузата за дерогация“ следва да предвижда, че следва да се прилага правото на тази друга държава. За да се определи тази държава, следва да се вземе предвид, *inter alia*, дали договорът е в много тясна връзка с друг договор или договори.
- (21) При липса на избор, когато приложимото право не може да се определи нито въз основа на факта, че договорът може да бъде квалифициран като един от конкретно определените видове, нито като правото на държавата по обичайното местопребиваване на страната, която дължи характерната за договора престация, договорът следва да се урежда от правото на държавата, с която той е най-тясно свързан. За да се определи тази държава, следва да се вземе предвид, *inter alia*, дали договорът е в много тясна връзка с друг договор или договори.
- (22) По отношение на тълкуването на договори за превоз на стоки не се предвижда изменение по същество спрямо член 4, параграф 4, трето изречение от Римската конвенция. Следователно договорите за еднократен чартърен превоз и други договори, чийто основен предмет е превозът на стоки, следва да се смятат за договори за превоз на стоки. За целите на настоящия регламент понятието „товародател“ следва да означава всяко лице, което сключва с превозвач договор за превоз, а понятието „превозвач“ следва да означава страната по договора, която се задължава да превози стоките, независимо от това дали самата тя извършва превоза или не.
- (23) По отношение на договорите, сключени със страни, които са смятани за по-слаби, тези страни следва да бъдат защитени чрез сътълковителни норми, които са по-благоприятни за техните интереси, отколкото общите норми.
- (24) Що се отнася по-специално до потребителските договори, сътълковителната норма следва да предоставя възможност за намаляване на разходите по разрешаване на спорове, които са обикновено с относително малък размер на цената на иска, и да отчита развитието на техниките за дистанционна продажба. Съгласуваността с Регламент (ЕО) № 44/2001 изисква да е налице позоваване на понятието „насочена дейност“ като условие за прилагането на нормата за защита на потребителя и понятието да се тълкува хармонизирано в Регламент (ЕО) № 44/2001 и в настоящия регламент, като се има предвид, че Съвместната декларация на Съвета и Комисията по член 15 от Регламент (ЕО) № 44/2001 гласи: „за да бъде член 15, параграф 1, буква в) приложим, не е достатъчно едно предприятие да насочи дейностите си към държавата-членка на местопребиваване на потребителя или към няколко държави-членки, включително тази държава-членка; а също трябва да е сключен договор в рамките на неговите дейности“. Декларацията също гласи, че: „самият факт, че една интернет страница е достъпна, не е достатъчен, за да бъде приложен член 15, въпреки че фактор на привързване би представлявал фактът, че интернет страницата отправя покана за сключване на договор от разстояние и договор в действителност е бил сключен от разстояние, с каквито и да било средства. В това отношение езикът или

⁽¹⁾ ОВ С 334, 30.12.2005 г., стр. 1.

⁽²⁾ ОВ L 145, 30.4.2004 г., стр. 1. Директива, последно изменена с Директива 2008/10/ЕО (ОВ L 76, 19.3.2008 г., стр. 33).

валутата, които една интернет страница използва, не представляват фактор на привързване“.

- (25) Потребителите следва да се ползват от закрилата на такива разпоредби на държавата по тяхното обичайно местопребиваване, които не могат да бъдат отклонени чрез споразумение, при условие че потребителският договор е сключен в резултат на извършвана по занятие търговска или професионална дейност от професионалиста в съответната държава. Същата закрила следва да бъде гарантирана, ако професионалистът, въпреки че не упражнява търговската или професионалната си дейност в държавата, в която е обичайното местопребиваване на потребителя, по какъвто и да е начин насочва дейността си към тази държава или няколко държави, сред които е и тази държава, и договорът е сключен в резултат на тази дейност.
- (26) За целите на настоящия регламент финансови услуги като инвестиционните услуги и дейности и допълнителните услуги, предоставяни от професионалист на потребител, както е предвидено в раздели А и Б от приложение I към Директива 2004/39/ЕО, и договорите за продажба на дялови единици в предприятия за колективно инвестиране, независимо от това дали попадат в обхвата на Директива 85/611/ЕО на Съвета от 20 декември 1985 г. относно координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби относно предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа (ПКИПЦК) ⁽¹⁾, следва да се уреждат съгласно член 6 от настоящия регламент. Следователно при позоваване на реда и условията за емитиране или публично предлагане на прехвърлими ценни книжа, или записване или откупуване на дялови единици в предприятия за колективно инвестиране, това позоваване следва да включва всички аспекти, които обвързват емитента или предлагащата страна с потребителя, но не следва да включва онези аспекти, които са свързани с предоставянето на финансови услуги.
- (27) Следва да се предвидят различни изключения от общата съгласителна норма за потребителските договори. Въз основа на едно такова изключение общата норма не следва да се прилага към договори за вещи права върху недвижима вещь или наем на такава вещь, освен ако договорът е за право на временно ползване на недвижима собственост по смисъла на Директива 94/47/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 1994 г. относно защитата на купувачите с оглед на определени аспекти от договорите, свързани с придобиването на правото на временно ползване на недвижима собственост ⁽²⁾.
- (28) Важно е да се гарантира, че правата и задълженията, които съставляват даден финансов инструмент, не се обхващат от общата норма, приложима към потребителските договори, тъй като това би могло да доведе до прилагане на различни закони към всеки от използваните инструменти, променяйки по този начин естеството им и възпрепятствайки заменяемостта им при търгуване и предлагане. По същия начин, когато се емитират или предлагат такива инструменти, договорното отношение, установено между емитента или предлагащата страна и потребителя, не следва непременно

да бъде подчинено на задължително прилагане на правото на държавата по обичайното местопребиваване на потребителя, тъй като е необходимо да се осигури еднообразие в реда и условията на емитиране или предлагане. Същият принцип следва да се прилага и за многостранните системи, попадащи в обхвата на член 4, параграф 1, буква з), за които следва да се гарантира, че правото на държавата по обичайно местопребиваване на потребителя няма да възпрепятства нормите, приложими към договорите, сключени в рамките на тези системи или с оператора на такива системи.

- (29) За целите на настоящия регламент позоваванията на права и задължения, които съставляват реда и условията на емитиране, публичното предлагане или публичните предложения за изкупуване на прехвърлими ценни книжа, както и позоваванията на записването и откупуването на дялови единици в предприятия за колективно инвестиране следва да включват условията, уреждащи, *inter alia*, разпределението на ценните книжа или дялови единици, правата в случай на свръхзаписване, правата на оттегляне и други подобни въпроси в контекста на предлагането, както и въпросите, посочени в членове 10, 11, 12 и 13, като по този начин се гарантира, че всички договорни аспекти, отнасящи се до предложението, което обвързва емитента или предлагащата страна с потребителя, се уреждат от едно право.
- (30) За целите на настоящия регламент финансови инструменти и прехвърлими ценни книжа са инструментите, посочени в член 4 от Директива 2004/39/ЕО.
- (31) Разпоредбите на настоящия регламент не следва да засягат функционирането на официално споразумение, определено като система по член 2, буква а) от Директива 98/26/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 1998 г. относно окончателността на сетълмента в платежните системи и в системите за сетълмент на ценни книжа ⁽³⁾.
- (32) Поради специфичния характер на договорите за превоз и на застрахователните договори, особени разпоредби следва да осигурят адекватно равнище на защита на пътниците и на титулярите на полици. Поради това член 6 следва да не се прилага в контекста на този вид договори.
- (33) Когато застрахователен договор, който не покрива голям риск, но покрива повече от един риск, като поне един от покритите рискове е разположен в държава-членка и поне един от покритите рискове е разположен в трета държава, специалните норми за застрахователни договори, предвидени в настоящия регламент, следва да се прилагат само към риска или рисковете, разположени в съответната държава-членка или държави-членки.
- (34) Нормата относно индивидуалните трудови договори следва да не засяга прилагането на особените повелителни норми на държавата, в която е командирован работникът, в съответствие с Директива 96/71/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 1996 г. относно командироването на работници в рамките на предоставянето на услуги ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ ОВ L 375, 31.12.1985 г., стр. 3. Директива, последно изменена с Директива 2008/18/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 76, 19.3.2008 г., стр. 42).

⁽²⁾ ОВ L 280, 29.10.1994 г., стр. 83.

⁽³⁾ ОВ L 166, 11.6.1998 г., стр. 45.

⁽⁴⁾ ОВ L 18, 21.1.1997 г., стр. 1.

- (35) Работниците следва да не бъдат лишавани от закрилата, предоставена им от разпоредби, които не могат да бъдат отклонени чрез споразумение или които могат да бъдат отклонени единствено в тяхна полза.
- (36) По отношение на индивидуалните трудови договори трудът, положен в друга държава, следва да се смята за временен, ако се очаква работникът да се върне на работа в държавата на произход след изпълнение на задачите си в чужбина. Сключването на нов трудов договор с първоначалния работодател или с работодател, който принадлежи към същата група от предприятия като първоначалния работодател, не следва да е пречка да се смята, че работникът полага труд временно в друга държава.
- (37) Съображения от обществен интерес оправдават предоставянето на възможност на съдилищата в държавите-членки при изключителни обстоятелства да прилагат изключения, основани на съображения за обществен ред и особени повелителни норми. Понятието „особени повелителни норми“ следва да се различава от израза „разпоредби, които не могат да бъдат отклонени чрез споразумение“ и следва да бъде тълкувано по-ограничително.
- (38) В контекста на доброволното прехвърляне на вземане понятието „отношение“ следва да показва ясно, че член 14, параграф 1 се прилага също и за имуществените аспекти на прехвърлянето на вземане, например между предишен и нов кредитор, в правни системи, където такива аспекти се разглеждат отделно от аспектите, присъщи на облигационното право. Понятието „отношение“ обаче не следва да се разбира като отнасящо се към всяко отношение, което може да съществува между предишния и новия кредитор. Поспециално то не следва да включва предварителни въпроси във връзка с доброволно прехвърляне на вземане или договорна суброгация. Понятието следва да бъде строго ограничено до аспектите, пряко свързани със съответното доброволно прехвърляне на вземане или договорна суброгация.
- (39) С оглед на правната сигурност следва да се предвиди ясно определение на обичайно местопребиваване, по-специално за дружества, други корпоративни или некорпоративни юридически лица и неперсонифицирани образувания. За разлика от член 60, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001, който установява три критерия, стълкновителната норма следва да се ограничи до един критерий; в противен случай страните няма да имат възможност да предвидят приложимото към тяхната ситуация право.
- (40) Следва да се избягва разпръскването на стълкновителните норми в няколко акта и съществуването на различия между тези норми. Настоящият регламент обаче не изключва възможността за включване на стълкновителни норми относно договорните задължения в разпоредби на правото на Общността в отделни области.

Настоящият регламент не следва да засяга прилагането на други актове, съдържащи разпоредби, целящи да допринесат за правилното функциониране на вътрешния пазар, доколкото те не могат да бъдат прилагани съвместно с правото,

посочено в разпоредбите на настоящия регламент. Прилагането на разпоредбите на приложимото право, определено съгласно правилата на настоящия регламент, не следва да ограничава свободното движение на стоки и услуги, уредено от актове на Общността, като например Директива 2000/31/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 г. за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (Директива за електронната търговия) ⁽¹⁾.

- (41) Спазването на международните ангажменти, поети от държавите-членки, предполага, че настоящият регламент следва да не засяга международните конвенции, по които една или повече държави-членки са страни към момента на приемане на настоящия регламент. С цел улесняване на достъпа до действащите норми, Комисията следва да публикува в *Официален вестник на Европейския съюз* списък на съответните конвенции въз основа на информация, предоставена от държавите-членки.
- (42) Комисията ще представи предложение на Европейския парламент и на Съвета относно процедурите и условията, съгласно които държавите-членки ще бъдат оправомощени да водят преговори и да сключват от свое име споразумения с трети държави в отделни и изключителни случаи, касаещи секторни въпроси, които съдържат разпоредби за правото, приложимо към договорни задължения.
- (43) Тъй като целта на настоящия регламент, не може да бъде постигната в достатъчна степен от държавите-членки, и следователно с оглед на мащаба и последиците на настоящия регламент може да бъде по-успешно постигната на общностно равнище, Общността може да предприеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящият регламент не надхвърля необходимото за постигане на своята цел.
- (44) В съответствие с член 3 от Протокола относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за създаване на Европейската общност, Ирландия е нотифицирала желанието си да участва в приемането и прилагането на настоящия регламент.
- (45) В съответствие с членове 1 и 2 от Протокола относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия, приложен към Договора за Европейския съюз и Договора за създаване на Европейската общност, и без да се засяга член 4 от посочения протокол, Обединеното кралство не взема участие в приемането на настоящия регламент, не е обвързано от него и не го прилага.
- (46) В съответствие с членове 1 и 2 от Протокола относно позицията на Дания, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за създаване на Европейската общност, Дания не взема участие в приемането на настоящия регламент, не е обвързана от него и не го прилага,

⁽¹⁾ ОВ L 178, 17.7.2000 г., стр. 1.

ПРИЕХА НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

ГЛАВА I

ПРИЛОЖНО ПОЛЕ

Член 1

Предмет

1. Настоящият регламент се прилага, в ситуации на съгласие на закони, за договорни задължения от граждански и търговски характер.

Той не се прилага, в частност, за данъчни, митнически или административни въпроси.

2. От приложното поле на настоящия регламент са изключени:

- a) въпроси, свързани с правното положение или правоспособността на физически лица, без да се засяга член 13;
- b) задължения, произтичащи от семейни отношения и отношения, които съгласно приложимото към тях право имат сходни последици, включително задължения за издръжка;
- b) задължения, произтичащи от режими на съпругеска имуществена общност, режими на собственост при отношения, които съгласно приложимото към тях право имат последици, сходни на тези, произтичащи от брак, завещание и наследяване;
- г) задължения, породени от менителници, чекове, записи на заповед и други прехвърляеми инструменти, доколкото задълженията по такива други прехвърляеми инструменти произтичат от техния прехвърляем характер;
- д) арбитражни споразумения и споразумения за избор на съд;
- e) въпроси, уреждани от правото, приложимо към дружества, други корпоративни или некорпоративни юридически лица и неперсонифицирани образувания, като например учредяване чрез регистрация или по друг начин, правоспособност, вътрешна организация или ликвидация на дружества, други корпоративни или некорпоративни юридически лица и неперсонифицирани образувания, личната отговорност на служители и членове, в това им качество, за задълженията на дружеството или юридическото лице;
- ж) въпросът дали представителят може да обвърже представляваното лице или дали орган може да обвърже дружество, корпоративно или некорпоративно юридическо лице или неперсонифицирано образувание по отношение на трето лице;
- з) учредяването на доверителна собственост и отношенията между учредители, доверителни собственици и бенефициери;
- и) задължения, произтичащи от делови отношения, предхождащи сключването на договор;
- й) застрахователни договори, произтичащи в резултат на дейността на организации, различни от предприятията,

посочени в член 2 от Директива 2002/83/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 ноември 2002 г. относно животозастраховането ⁽¹⁾, чийто предмет е да предоставят облага на наети или самостоятелно заети лица, принадлежащи към предприятие или група предприятия, към професия или група професии, в случай на смърт или преживяване, или прекратяване или ограничаване на дейност, или професионално заболяване или трудова злополука.

3. Настоящият регламент не се прилага за доказателствата и процеса, без да се засяга член 18.

4. Понятието „държава-членка“ в настоящия регламент означава държава-членка, за която се прилага настоящият регламент. В член 3, параграф 4 и член 7 обаче понятието означава всички държави-членки.

Член 2

Универсален характер

Всяко право, посочено в настоящия регламент, се прилага независимо от това, дали е правото на държава-членка.

ГЛАВА II

ЕДИННИ ПРАВИЛА

Член 3

Свобода на избор

1. Договорът се урежда от избраното от страните право. Изборът трябва да бъде изричен или да следва ясно от условията на договора или обстоятелствата по случая. Чрез избора си страните могат да изберат право, приложимо за целия или за част от договора.

2. Страните могат по всяко време да се споразумеят към договора да се прилага право, различно от това, което го е уреждало до този момент в резултат от предишен избор, направен съгласно настоящия член или други разпоредби на настоящия регламент. Всяка промяна на приложимото право, направена след сключване на договора, не засяга неговата формална действителност съгласно член 11, нито правата на трети страни.

3. Когато към момента на избора всички други елементи, относими към ситуацията, се намират в държава, различна от държавата, чието право е било избрано, изборът на страните не засяга прилагането на разпоредбите на правото на тази друга държава, които не могат да бъдат отклонени чрез споразумение.

4. Когато към момента на избора всички елементи, относими към ситуацията, се намират в една или повече държави-членки, изборът на страните на приложимо право, различно от право на

⁽¹⁾ ОВ L 345, 19.12.2002 г., стр. 1. Директива, последно изменена с Директива 2008/19/ЕО (ОВ L 76, 19.3.2008 г., стр. 44).

държава-членка, не засяга прилагането на онези разпоредби на правото на Общността, а където е уместно — така както те са въведени в държавата-членка на сезирания съд, които не могат да бъдат отклонени чрез споразумение.

5. Съществуването и действителността на съгласието на страните относно избора на приложимото право се определят в съответствие с разпоредбите на членове 10, 11 и 13.

Член 4

Приложимо право при липса на избор

1. Доколкото приложимото към договора право не е било избрано в съответствие с член 3, и без да се засягат разпоредбите на членове от 5 до 8, правото, което урежда договора, се определя, както следва:

- а) договор за продажба на стоки се урежда от правото на държавата, където е обичайното местопребиваване на продавача;
- б) договор за предоставяне на услуги се урежда от правото на държавата, където е обичайното местопребиваване на доставчика на услугата;
- в) договор за вещно право върху недвижима вещ или за наем на недвижима вещ се урежда от правото на държавата, където се намира вещта;
- г) независимо от буква в), договор за наем на недвижима вещ, сключен за временно лично ползване за срок не повече от шест поредни месеца, се урежда от правото на държавата, където е обичайното местопребиваване на наемодателя, при условие че наемателят е физическо лице и неговото обичайно местопребиваване е в същата държава;
- д) договор за франчайз се урежда от правото на държавата, където е обичайното местопребиваване на франчайзополучателя;
- е) договор за дистрибуция се урежда от правото на държавата, където е обичайното местопребиваване на дистрибутора;
- ж) договор за продажба на стоки чрез търг се урежда от правото на държавата, където се провежда търгът, ако това място може да бъде определено;
- з) договор, сключен в рамките на многостранна система, която обединява или улеснява обединяването на многобройни интереси на трети лица за покупката и продажбата на финансови инструменти по смисъла на член 4, параграф 1, точка 17 от Директива 2004/39/ЕО, в съответствие с недискреционни правила и подчинена на едно-единствено право, се урежда от това право.

2. Когато договорът не попада в обхвата на параграф 1 или когато елементите на договора биха могли да попаднат в обхвата на повече от една от букви а)—з) от параграф 1, договорът се урежда от правото на държавата, където е обичайното

местопребиваване на страната, която дължи характерната за договора престация.

3. Когато от всички обстоятелства по случая е видно, че договорът е явно по-тясно свързан с държава, различна от посочената в параграф 1 или 2, се прилага правото на тази друга държава.

4. Когато приложимото право не може да бъде определено съгласно параграф 1 или 2, договорът се урежда от правото на държавата, с която е най-тясно свързан.

Член 5

Договори за превоз

1. Доколкото приложимото право към договор за превоз на стоки не е било избрано от страните в съответствие с член 3, правото, приложимо към такива договори, е правото на държавата по обичайното местопребиваване на превозвача, при условие че мястото на предаване или мястото на доставяне, или обичайното местопребиваване на товародателя е в същата държава. Ако тези изисквания не са изпълнени, се прилага правото на държавата, в която се намира договореното между страните място на доставяне.

2. Доколкото приложимото право към договор за превоз на пътници не е било избрано от страните в съответствие с втората алинея, приложимо е правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на пътника, при условие че мястото на заминаване или местоназначението се намира в същата държава. Ако тези изисквания не са изпълнени, се прилага правото на държавата по обичайното местопребиваване на превозвача.

Страните могат да изберат като приложимо право към договора за превоз на пътници в съответствие с член 3 само правото на държавата, в която:

- а) е обичайното местопребиваване на пътника; или
- б) е обичайното местопребиваване на превозвача; или
- в) е мястото на централно управление на превозвача; или
- г) се намира мястото на заминаване; или
- д) се намира местоназначението.

3. Когато от всички обстоятелства по случая, при липса на избор на право, е видно, че договорът е явно по-тясно свързан с държава, различна от посочената в параграф 1 или 2, се прилага правото на тази друга държава.

Член 6

Потребителски договори

1. Без да се засягат членове 5 и 7, договор, сключен от физическо лице с цел, която може да се смята, че е извън рамките на неговото занятие или професия („потребителят“), с друго лице,

което упражнява своето занятие или професия („професионалистът“), се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на потребителя, при условие че професионалистът:

- а) извършва своята търговска или професионална дейност в държавата, в която е обичайното местопребиваване на потребителя, или
- б) по какъвто и да било начин насочва тази дейност към съответната държава или към няколко държави, включително и тази държава,

и договорот попада в обхвата на тази дейност.

2. Независимо от параграф 1 страните могат, в съответствие с член 3, да изберат приложимото право за договор, който отговаря на изискванията на параграф 1. Въпреки това този избор не може да води до лишаване на потребителя от закрилата, предоставяна му от разпоредбите, които не могат да бъдат отклонени чрез споразумение според правото, което при липса на избор би било приложимо въз основа на параграф 1.

3. Ако изискванията на параграф 1, буква а) или б) не са изпълнени, приложимото право към договор между потребител и професионалист се определя съгласно членове 3 и 4.

4. Параграфи 1 и 2 не се прилагат за:

- а) договор за доставка на услуги, когато услугите трябва да бъдат предоставени на потребителя изключително в държава, различна от тази, в която е обичайното му местопребиваване;
- б) договор за превоз, различен от договор за пакетно пътуване по смисъла на Директива 90/314/ЕИО на Съвета от 13 юни 1990 г. относно пакетните туристически пътувания, пакетните туристически ваканции и пакетните туристически обиколки ⁽¹⁾;
- в) договор за вещно право върху недвижима вещ или за наем на недвижима вещ, различен от договор за право на временно ползване на недвижима собственост по смисъла на Директива 94/47/ЕО;
- г) права и задължения, които съставляват финансов инструмент, и права и задължения, които съставляват реда и условията за емитирането или публичното предлагане и публичните предложения за изкупуване на прехвърлими ценни книжа и записването и обратното изкупуване на дялови единици в предприятия за колективно инвестиране, доколкото тези действия не съставляват предоставяне на финансова услуга;
- д) договор, сключен в рамките на вида система, попадаща в обхвата на член 4, параграф 1, буква з).

⁽¹⁾ ОВ L 158, 23.6.1990 г., стр. 59.

Член 7

Застрахователни договори

1. Настоящият член се прилага за договорите, посочени в параграф 2, независимо от това дали покритият риск се намира на територията на държава-членка, както и за други договори за застраховка, покриващи рискове, намиращи се в рамките на територията на държавите-членки. Той не се прилага за презастрахователните договори.

2. Договор за застраховка, покриващ голям риск според определението в член 5, буква г) от Първа директива на Съвета 73/239/ЕИО от 24 юли 1973 г. относно координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби относно достъпа до и упражняването на пряка застрахователна дейност (различна от животозастраховане) ⁽²⁾, се урежда от правото, избрано от страните в съответствие с член 3 от настоящия регламент.

Доколкото приложимото право не е било избрано от страните, договорот за застраховка се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на застрахователя. Когато от всички обстоятелства по случая е видно, че договорот е явно по-тясно свързан с друга държава, се прилага правото на тази друга държава.

3. В случай на договор за застраховка, различен от договор, попадащ в рамките на параграф 2, страните могат в съответствие с член 3 да изберат само следното за приложимо право:

- а) правото на всяка държава-членка, където е разположен рискът към момента на сключване на договора;
- б) правото на държавата, където е обичайното местопребиваване на титуляря на застрахователната полица;
- в) за договор за застраховка живот — правото на държавата-членка, чийто гражданин е титулярят на застрахователната полица;
- г) за договори за застраховка, покриващи рискове, които се ограничават до събития, настъпили в една държава-членка, различна от държавата-членка, където е разположен рискът — правото на тази държава-членка;
- д) когато титулярят на застрахователната полица по договор, попадащ в приложното поле на настоящия параграф, осъществява търговска или промишлена дейност или упражнява свободна професия и договорот за застраховка покрива два или повече риска, свързани с тези дейности, и те са разположени в различни държави-членки — правото на всяка от съответните държави-членки или правото на държавата по обичайното местопребиваване на титуляря на полицата.

Когато в случаите, определени в буква а), б) или д), посочените държави-членки дават по-голяма свобода на избор на приложимо право към договора за застраховка, страните могат да се възползват от тази свобода.

⁽²⁾ ОВ L 228, 16.8.1973 г., стр. 3. Директива, последно изменена с Директива 2005/68/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 323, 9.12.2005 г., стр. 1).

Доколкото приложимото към договора право не е било избрано в съответствие с настоящия параграф, договорът се урежда от правото на държавата-членка, в която е разположен рискът към момента на сключване на договора.

4. Следните допълнителни правила се прилагат по отношение на договорите за застраховка, обхващащи рискове, за които дадена държава-членка налага задължение за сключване на застраховка:

- a) договорът за застраховка не изпълнява задължението за сключване на застраховка, освен ако не съответства на специалните разпоредби, отнасящи се за тази застраховка, установени от държавата-членка, която налага задължението. Когато правото на държавата-членка, в която е разположен рискът, и правото на държавата-членка, налагаща задължението за сключване на застраховка, си противоречат взаимно, предимство има последното право;
- b) чрез дерогация от разпоредбите на параграфи 2 и 3 държава-членка може да предвиди договорът за застраховка да се урежда от правото на държавата-членка, която налага задължението за сключване на застраховка.

5. За целите на параграф 3, трета алинея и на параграф 4, когато застрахователният договор покрива рискове, разположени в повече от една държава-членка, се смята, че договорът се състои от няколко договора, всеки един от които е свързан само с една държава-членка.

6. За целите на настоящия член държавата, в която е разположен рискът, се определя в съответствие с разпоредбите на член 2, буква г) от Втора директива 88/357/ЕИО на Съвета от 22 юни 1988 г. относно координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби, отнасящи се до прякото застраховане, различно от животозастраховането, и за формулиране на разпоредби за улесняване на ефективното упражняване на свободата на предоставяне на услуги ⁽¹⁾, а в случая със застраховки живот държавата, в която е разположен рискът, е държавата на ангажмента по смисъла на член 1, параграф 1, буква ж) от Директива 2002/83/ЕО.

Член 8

Индивидуални трудови договори

1. Всеки индивидуален трудов договор се урежда от правото, избрано от страните в съответствие с член 3. Въпреки това този избор не може да води до лишаване на работника от защитата, предоставяна му от разпоредбите, които не могат да бъдат отклонени чрез споразумение съгласно правото, което при липса на избор би било приложимо съгласно параграфи 2, 3 и 4 от настоящия член.

2. Доколкото приложимото право към индивидуалния трудов договор не е избрано от страните, договорът се урежда от правото на държавата, в която или, при липса на такава — от която работникът обичайно полага своя труд по изпълнение на договора. Държавата, където обичайно се полага трудът, не се

смята за променена, ако работникът временно е нает в друга държава.

3. Когато приложимото право не може да бъде определено съгласно параграф 2, договорът се урежда от правото на държавата, в която се намира мястото на стопанска дейност, чрез което работникът или служителът е бил нает.

4. Когато от обстоятелствата е видно, че като цяло договорът е по-тясно свързан с държава, различна от посочената в параграф 2 или 3, се прилага правото на тази друга държава.

Член 9

Особени повелителни норми

1. Особени повелителни норми са норми, чието зачитане дадена държава смята, че е от решаващо значение за гарантиране на нейните обществени интереси, такива като политическа, социална или икономическа организация, до такава степен, че те са приложими към всяка ситуация, попадаща в обхвата им, независимо от приложимото към договора право съгласно настоящия регламент.

2. Разпоредбите на настоящия регламент не ограничават прилагането на особените повелителни разпоредби на правото на сезирания съд.

3. На особените повелителни норми на правото на държавата, в която произтичащите от договора задължения следва да бъдат или са били изпълнени, може да бъде дадено действие, доколкото според тези особените повелителни норми изпълнението на договора е незаконосъобразно. При преценката дали да се даде действие на тези разпоредби, се вземат предвид тяхното естество и цел, както и последиците от тяхното прилагане или неприлагане.

Член 10

Съгласие и материална действителност

1. Сключването и действителността на договор или на отделна негова разпоредба се определят от правото, което би било приложимо съгласно настоящия регламент, ако договорът или разпоредбата бяха действителни.

2. Въпреки това, за да установи, че не е изразила съгласие, всяка страна по договора може да се позове на правото на държавата, в която има обичайното си местопребиване, ако от обстоятелствата следва, че не е оправдано последиците от нейните действия да се определят в съответствие с правото, определено в параграф 1.

Член 11

Формална действителност

1. Договор, сключен между лица, които, или чиито представители, се намират в една и съща държава към момента на

⁽¹⁾ ОВ L 172, 4.7.1988 г., стр. 1. Директива, последно изменена с Директива 2005/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 149, 11.6.2005 г., стр. 14).

сключването му, е формално действителен, ако са спазени изискванията за форма на правото, което го урежда по същество съгласно настоящия регламент, или на правото на държавата, в която е сключен.

2. Договор, сключен между лица, които, или чиито представители, се намират в различни държави към момента на сключването му, е формално действителен, ако са спазени изискванията за форма на правото, което го урежда по същество съгласно настоящия регламент, или на правото на една от държавите, в която се намира една от страните или неин представител към момента на сключването, или на правото на държавата, в която е било обичайното местопребиваване на някоя от страните към този момент.

3. Едностранно волеизявление, предназначено да породи правни последици във връзка със съществуващ или бъдещ договор, е формално действително, ако са спазени изискванията за форма на правото, което урежда или би уреждало договора по същество съгласно настоящия регламент, или на правото на държавата, където е извършено волеизявлението, или на правото на държавата, в която е било обичайното местопребиваване към този момент на лицето, което го е извършило.

4. Параграфи 1, 2 и 3 от настоящия член не се прилагат за договори, които попадат в приложното поле на член 6. Формата на такива договори се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на потребителя.

5. Независимо от параграфи 1—4, договор с предмет вещно право върху недвижима вещ или наем на недвижима вещ се подчинява на изисквания за форма на правото на държавата, в която се намира вешта, ако съгласно това право:

- а) тези изисквания важат независимо от държавата, в която е сключен договорът, и независимо от правото, което го урежда; и
- б) тези изисквания не могат да бъдат отклонени чрез споразумение.

Член 12

Обхват на приложимото право

1. Приложимото към договора право по силата на настоящия регламент урежда в частност:

- а) тълкуването;
- б) изпълнението;
- в) в границите на компетентността, предоставена на съда от неговото процесуално право — последиците от пълното или частичното неизпълнение на задълженията, включително определяне на размера на вредите, доколкото това се урежда от правни норми;
- г) различните начини на погасяване на задълженията, погасяването на права поради изтичането на давност или преклузивни срокове;
- д) последиците от недействителността на договора.

2. По отношение на начина на изпълнение и действията, които следва да се предприемат в случай на неточно изпълнение, съдът взема предвид правото на държавата по местоизпълнението на договора.

Член 13

Недееспособност

Когато договор е сключен между лица, намиращи се в една и съща държава, физическо лице, дееспособно по правото на тази държава, може да се позове на недееспособността си по правото на друга държава само ако към момента на сключване на договора насрещната страна е знаела за тази недееспособност или не е знаела за нея поради небрежност.

Член 14

Доброволно прехвърляне на вземане и договорна суброгация

1. Отношението между предишен и нов кредитор по доброволно прехвърляне на вземане или договорна суброгация на вземане срещу трето лице („длъжник“) се урежда от правото, което се прилага за договора между предишния и новия кредитор.

2. Правото, уреждащо вземането, което е предмет на прехвърляне или суброгация, определя прехвърляемостта на вземането, отношенията между новия кредитор и длъжника, условията, при които договорът за прехвърляне на вземането може да се противопостави на длъжника, както и дали длъжникът е изпълнил своите задължения.

3. Понятието за прехвърляне на вземане в настоящия член включва прякото прехвърляне на вземания, прехвърляне на вземания като обезпечение и в залог или други обезпечителни права върху вземания.

Член 15

Законна суброгация

Когато едно лице („кредитор“) има договорна претенция срещу друго лице („длъжник“) и трето лице има задължение да удовлетвори кредитора или е удовлетворило кредитора в изпълнение на това задължение, правото, което урежда задължението на третото лице да удовлетвори кредитора, определя дали и в каква степен третото лице има право да упражни срещу длъжника правата, които кредиторът е имал срещу длъжника съгласно правото, което урежда тяхното отношение.

Член 16

Множество длъжници

Ако кредитор има права срещу няколко длъжници на основание едно и също задължение и един от длъжниците вече е удовлетворил частично или изцяло кредитора, правото, уреждащо задължението на длъжника към кредитора, урежда също

така и правата на длъжника срещу останалите длъжници. Другите длъжници могат да противопоставят възраженията, които са имали срещу кредитора, в степен, позволена от правото, уреждащо техните задължения към кредитора.

Член 17

Прихващане

В случаите, когато правото на прихващане не е договорено между страните, прихващането се урежда от правото, приложимо към вземането, за което се предявява правото на прихващане.

Член 18

Тежест на доказване

1. Правото, което урежда договорното задължение съгласно настоящия регламент, се прилага, доколкото в частта си относно договорните задължения съдържа норми, които установяват законови презумпции или определят тежестта на доказване.

2. Договор или волеизявление, предназначени да породят правни последици, могат да бъдат доказани с всички доказателствени средства, допустими според правото на сезирания съд или съгласно всяко право, посочено в член 11, според което договорът или волеизявлението са формално действителни, при условие че доказателственото средство е допустимо според правото на сезирания съд.

ГЛАВА III

ДРУГИ РАЗПОРЕДБИ

Член 19

Обичайно местопребиваване

1. За целите на настоящия регламент обичайното местопребиваване на дружества и други корпоративни или некорпоративни юридически лица и неперсонифицирани образувания е мястото на централното им управление.

Обичайното местопребиваване на физическо лице, което осъществява стопанска дейност, е неговото основно място на стопанска дейност.

2. Когато договорът е сключен в рамките на дейността на клон, представителство или друго поделение или ако съгласно договора такова поделение носи отговорност за изпълнението на договора, мястото, където се намира този клон, представителство или друго поделение, се смята за място на обичайно местопребиваване.

3. За целите на определяне на обичайното местопребиваване относимият момент е моментът на сключване на договора.

Член 20

Изключване на преращането

Прилагането на правото на всяка държава, посочена от настоящия регламент, означава прилагане на действащите норми на правото

на тази държава, с изключение на нормите на нейното международно частно право, освен ако в настоящия регламент не е предвидено друго.

Член 21

Обществен ред на сезирания съд

Прилагането на разпоредба на правото на всяка държава по смисъла на настоящия регламент може да бъде отказано само ако това прилагане е явно несъвместимо с обществения ред на сезирания съд.

Член 22

Държави с повече от една правна система

1. Когато една държава се състои от няколко териториални единици, всяка от които има собствен правен режим в областта на договорните задължения, всяка териториална единица се смята за държава за целите на определяне на приложимото право съгласно настоящия регламент.

2. Държава-членка, в която различни териториални единици имат собствен правен режим в областта на договорните задължения, не е длъжна да прилага настоящия регламент към стълкновения единствено между правните норми на такива единици.

Член 23

Отношение към други разпоредби на общностното право

С изключение на член 7, настоящият регламент не засяга прилагането на разпоредби на общностното право, които по конкретни въпроси предвиждат стълкновителни норми относно договорни задължения.

Член 24

Отношение към Римската конвенция

1. Настоящият регламент заменя Римската конвенция в държавите-членки, с изключение на териториите на държавите-членки, които попадат в териториалния обхват на посочената конвенция и за които настоящият регламент не се прилага по силата на член 299 от Договора.

2. Доколкото настоящият регламент заменя разпоредбите на Римската конвенция, всяко позоваване на тази конвенция се тълкува като позоваване на настоящия регламент.

Член 25

Отношение към съществуващи международни конвенции

1. Настоящият регламент не засяга прилагането на международни конвенции, по които, към датата на приемането му, една или повече държави-членки са страна и които предвиждат стълкновителни норми, отнасящи се до договорни задължения.

2. Въпреки това в отношенията между държави-членки настоящият регламент има предимство пред конвенции, сключени изключително между две или повече от тях, доколкото такива конвенции засягат въпроси, уредени от настоящия регламент.

Член 26

Списък на конвенции

1. До 17 юни 2009 г. държавите-членки нотифицират Комисията за конвенциите, посочени в член 25, параграф 1. След тази дата държавите-членки нотифицират Комисията относно всички актове за денонсиране на такива конвенции.

2. В срок шест месеца след получаването на нотификациите, посочени в параграф 1, Комисията публикува в *Официален вестник на Европейския съюз*:

- а) списък на конвенциите, посочени в параграф 1;
- б) списък на всички актове за денонсиране по параграф 1.

Член 27

Клауза за преразглеждане

1. До 17 юни 2013 г. Комисията внася доклад в Европейския парламент, Съвета и Европейския икономически и социален комитет относно прилагането на настоящия регламент. Ако е подходящо, докладът се придружава от предложения за изменение на настоящия регламент. Докладът включва:

- а) проучване на правото, приложимо към застрахователните договори, и оценка на въздействието на разпоредбите, които предстои да бъдат въведени, ако съществуват такива; както и

- б) оценка на прилагането на член 6, по-специално по отношение на последователността на правото на Общността в областта на защитата на потребителите.

2. До 17 юни 2010 г. Комисията внася доклад в Европейския парламент, Съвета и Европейския икономически и социален комитет относно въпроса за ефективността на прехвърлянето на вземане или на суброгация срещу трети страни и реда на предпочитително удовлетворение на прехвърлено или суброгирано вземане пред правото на друго лице. Докладът е придружен, ако е подходящо, от предложение за изменение на настоящия регламент и оценка на въздействието на разпоредбите, които предстои да бъдат въведени.

Член 28

Прилагане във времето

Настоящият регламент се прилага за договори, сключени след 17 декември 2009 г.

ГЛАВА IV

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 29

Влизане в сила и прилагане

Настоящият регламент влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Той се прилага от 17 декември 2009 г. с изключение на член 26, който се прилага от 17 юни 2009 г.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко в държавите-членки съгласно Договора за създаване на Европейската общност.

Съставено в Страсбург на 17 юни 2008 година.

За Европейския парламент

Председател

H.-G. RÖTTERING

За Съвета

Председател

J. LENARČIČ